

НОРМАТИВНІ МОДЕЛІ ПОШУКУ ОБ'ЄКТІВ ЛЮДИНОЮ-ОПЕРАТОРОМ

Правенький Є. Є.

(Науковий керівник Бичковський В. О., к.т.н., доцент)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

Радіотехнічний факультет

На сучасному етапі розвитку радіоелектронних систем одним із шляхів досліджень процесів пошуку є складання математичних моделей, які відбивають об'єктивні закономірності пошуку [1,2,3]. В умовах радіоелектронної протидії (РЕП) в критичних ситуаціях рішення буде приймати людина-оператор [4]. Адекватною до обставин пошуку може бути нормативна модель стохастичного рівня [3].

Розглянемо ситуацію, коли людина-оператор (ЛО) знаходиться на борту об'єкта, який рухається з постійним курсом та швидкістю. В іншій ситуації рухається не спостерігач, а ціль відносно нерухомого спостерігача [2]. Тоді щільність ймовірності курсових кутів цілі

$$W_1(\varphi) = \frac{1}{2} \cos \varphi, \quad \varphi \in \left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right].$$

Таким чином, априорна ентропія курсових кутів цілі

$$H_0 = - \int_{-\pi/2}^{\pi/2} W_1(\varphi) \log_2 W_1(\varphi) d\varphi.$$

Якщо $\Delta\varepsilon$ – ентропійне значення помилки у визначенні φ , то кількість інформації, що надходить до оператора

$$I = H_0 - \log_2 \Delta\varepsilon.$$

Розглянемо ситуацію, коли за умови максимальної відстані спостереження $R_{\max}$ об'єкт може спостерігатись в будь-якій точці лінійної ділянки. Траверзна відстань R_T є найбільш небезпечною (рис.1).

Введемо полярну систему координат, прийнявши траверзну лінію за нормаль. Тоді R — полярний радіус, φ — полярний кут. Нехай цілі можуть опинитися рівноймовірно на ділянці від $x_{\min}$ до $x_{\max}$. Тоді щільність ймовірності величини x

$$W_1(x) = \frac{1}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad x \in [x_{\min}, x_{\max}].$$

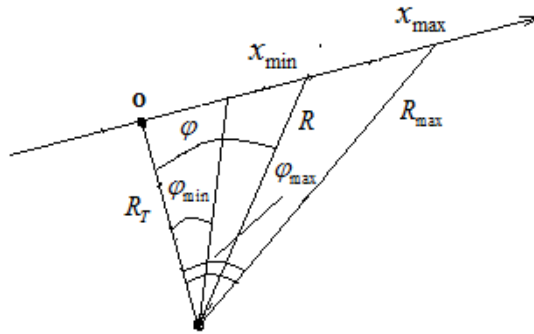

Рис.1. Пошук об'єктів на лінійній ділянці

На підставі рис.1 визначаємо

$$x = R_T \operatorname{tg} \varphi, \quad (1)$$

$$x_{\min} = R_T \operatorname{tg} \varphi_{\min}, \quad (2)$$

$$x_{\max} = R_T \operatorname{tg} \varphi_{\max}. \quad (3)$$

Визначимо щільність ймовірності

$$W_{1\varphi}(\varphi) d\varphi = W_1(x) dx. \quad (4)$$

На підставі формули (4) запишемо

$$W_{1\varphi}(\varphi) = W_1(x) \left| \frac{dx}{d\varphi} \right|. \quad (5)$$

Приймаючи до уваги залежності (1)-(5), знаходимо

$$W_{1\varphi}(\varphi) = \frac{1}{(\operatorname{tg} \varphi_{\max} - \operatorname{tg} \varphi_{\min}) \cos^2 \varphi}, \quad \varphi \in [\varphi_{\min}, \varphi_{\max}]. \quad (6)$$

Аналіз залежності (6) показує, що результати пошуку суттєво залежать від співвідношення між $\varphi_{\min}$ та $\varphi_{\max}$, що накладає певні умови для забезпечення найбільшої ефективності пошуку об'єктів.

Таким чином, проведено системно-інформаційний аналіз процесу пошуку цілей. Отримані результати дають можливість визначити кількість інформації та швидкість її надходження до людини-оператора.

Література

1. Модели пространственного и частотного поиска. Монография./Под ред. Ю.Л. Козирацкого -М.: Радиотехника. 2013. – 344 с.
2. Горбунов В.А. Эффективность обнаружения целей/ В.А. Горбунов.- М.: Воениздат.- 1979. – 160с.
3. Абчук В.А. Поиск объектов/ В.А. Абчук, В.Г.Суздаль.-М.:Сов. Радио. – 1977. – 336с.
4. Вакин С.А. Основы радиопротиводействия и радиотехнической разведки/ С.А. Вакин, Л.Н. Шустов. -М.:Сов. радио.- 1968. – 448с.